

!דבר? פם

ושננתם לבניה ודברת בם בשבת בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך:

פרשת השבוע למשפחה • יט טבת תשס"ח • 28 דצמבר 2007

מושג השבוע: נרפים

דוממים ולא מגיבים, והרי לא עולה על הדעת שבתור קוראיו אתם לא רוצים שהעיתון ישתפר ולא ייתכן שאתם מסכימים עם כל הנאמר. לכן אני קורא לכם לשלוח מאמרים, תגובות, ביקורת בונה, הצעות לשיפור, וכל העולה על רוחכם על מנת להרגיש מחוברים עוד יותר לנכתב כאן... וכדי שלא להיות נרפים. דפי העיתון פתוחים לפרסם את מה שיש לכם לומר.

בן ארנא

המילה נרפים, המופיעה בפרק ה' פסוק ז', מקורה במילה רפה ומשמעותה בעברית מודרנית: עצלנים. כך גוער פרעה בבני ישראל, המבקשים להשתחרר מהעבדות, והוא שולח אותם לקושש תבן על מנת ליצור לבנים במקום לספק להם את התבן, כבעבר. אין לי שום כוונה לגעור באיש ובטח שלא להציע פרפרזה לדברי פרעה. אבל הייתי רוצה להזכיר לחברי קהילת גשר ש"ודברת בם" הוא העיתון שלכם. רובכם

פרשת שמות (שמות א' פסוק א'–ו' פסוק א')

כל כך הרבה אנשים הזדהו איתם? מה הילדים חושבים על התמיכה שנתנו להם, או שלא נתנו?

לאחר ההתרחשויות הדרמטיות הראשונה הזאת בחייו הבוגרים של משה, הוא בורח למדין ושם נושא אישה ומביא ילדים לעולם. ושם, בהיותו רועה את צאן חותנו, מתגלה אליו האלוהים בפעם הראשונה, מתוך הסנה הבורע. על הקטע הזה אני מבקש להתעכב השבוע. הפסוקים המובאים לעיל הם העיקריים להבנת נקודות חשובות באישיותו של משה, אך ניתן להרחיב ולקרוא חלקים גדולים יותר מפרקים ג' וד'.

פרק ג'

(ד) וַיֵּרָא ה', כִּי סָר לְרֵאוֹת; וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מִשָּׁה וַיֹּאמֶר הֲנִי. (ה) וַיֹּאמֶר, אֶל-תִּקְרַב הֵלֶם; שֶׁל-נִעְלִיד, מַעַל רִגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲתָה עוֹמֵד עָלָיו, אֲדָמָת-קָדֶשׁ הוּא.

(ו) וַיֹּאמֶר ה', רֵאֵה רֵאִיתִי אֶת עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם; וְאֶת צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשָׁיו, כִּי יִדְעָתִי אֶת מִכְאָבָיו. (...)
(ז) וְעַתָּה לֵךְ, וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל פְּרֹעֶה; וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִמִּצְרַיִם. (יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, אֶל הָאֱלֹהִים, מִי אֲנִי, כִּי אֵלֶךְ אֶל פְּרֹעֶה; וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִמִּצְרַיִם.

משה שומע מפי האל כי הוא זה שילך וישחרר את עם ישראל. והנה, הגיבור שעזר לאיש עברי שאותו היכה איש מצרי בפרק הקודם, מסרב לצאת לשליחות.

ללא אג פיליזם:

← מה לדעתכם הסיבה לסירוב? האם משה מתבייש או פוחד אחרי שההתערבות הקודמת שלו עלתה לו בגלות

הנושאים המרכזים בפרשה:

- ← תחילת עבדות בני ישראל אחרי מות יוסף.
- ← גזרת פרעה להמית את הילודים הזכרים וגבורתן של המיילדות.
- ← לידת משה, עזיבתו על היאור ואימוצו על ידי בת פרעה.
- ← גילוי העבדות של העברים והריגת מצרי על רקע התעללותו בעברי. הבריחה למדין בעקבות כך.
- ← הסנה הבורע: תחילת נבואתו של משה ושליחותו להוציא את ישראל ממצרים.
- ← משה נפגש בפעם הראשונה עם פרעה וזה מכביד את העבדות על העברים.

הפרשה מתארת את תחילת שליחותו של משה, ואת המהפך שחל בו מאז ימיו השקטים בביתו של בת פרעה ועד התייצבותו מול פרעה על מנת לבקש ממנו שישחרר את בני ישראל. מעניין לראות כיצד הוא "מתעורר" לסבל עמו ביום שבו הוא יוצא מהארמון. כיצד הוא ידע שאלה הם אחיו שמעבידים מול עיניו? האם בת פרעה אמרה לו שהוא עברי על אף שהיא גידלה אותו כבנה? הייתכן שהוא הרגיש אחווה טבעית לחלשים והרגיש צורך לכרוך את גורלו בגורלם? אפשר ששתי ההשערות נכונות. עם הילדים הבוגרים יותר אפשר לדבר על הנושא הרגיש של אימוץ ושל השייכות הכפולה לשני עולמות. בגילאים הצעירים יותר אפשר לשוחח על המושג "אחוה". מהי אחווה? האם זה מה שמרגישים רק כלפי אחים במשפחה הגרעינית? או כלפי כל מי שיש איתו מכנה משותף כלשהו (אורח חיים, אמונה, לאום, וכו')? אפשר גם, כמו שרואים אצל משה, להרגיש סולידריות עם המדוכאים באשר הם. בלי להרחיק עד נושא העבדות, זו יכולה להיות הזדמנות להזכיר את שביתת המורים. מדוע

במדיו? אולי הוא באמת מרגיש ששימה כזאת גדולה עליו. אחרי הכול, הוצאת עם שלם מעבדות לא דומה בכלל לעזרה לבן אדם אחד בלבד, אמיץ ככל שיהיה המעשה.

← כיצד אתם מרגישים כשהורכים (או המורים) מבקשים מכם למלא משימה? האם לרוב אתם מסכימים למלא את המשימה או מסרבים לה? משה, שיתואר מאוחר יותר כענוי מכל בני האדם, מנמק את החלטתו בפרק הבא והנה חילופי הדברים בינו לבין אלוהים שמבקש לשלוח אותו:

פרק ז

(ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה', בִּי אֲדֹנָי, לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנִי גַם מִתְּמוֹל גַּם מִשְׁלָשׁ, גַּם מֵאֵז דְּבָרְךָ אֶל עַבְדְּךָ: כִּי כְבֹד פָּה וְכְבֹד לְשׁוֹן, אֲנִי. (יא) וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו, מִי שֶׁם פֶּה לְאָדָם, אוּ מִי-יָשׁוּם אֵלָם, או חֵרֶשׁ אוּ פֶקֶח אוּ עֹר הָלֹא אֲנִי, ה' (יב) וְעַתָּה, לָךְ; וְאֲנִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ, וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תִּדְבֹּר. (יג) וַיֹּאמֶר, בִּי אֲדֹנָי, שְׁלַח נָא, בִּידְךָ תִּשְׁלַח. (יד) וַיַּחַר אֵף ה' בְּמֹשֶׁה, וַיֹּאמֶר הָלֹא אֶהְיֶה אִתְּךָ הַלְוִי יִדְעָתִי, כִּי דָבָר יִדְבֹר הוּא; וְגַם הִנֵּה הוּא יֵצֵא לְקִרְאָתְךָ, וְרֹאֶךָ וְשִׁמְח בְּלִבּוֹ.

שאלות לדיון:

← האם ההסבר של משה נראה לכם משכנע? האם היותו כבד פה (המדרש מספר שהוא גמגם) צריך למנוע ממנו מלדבר לפרעה או שהוא היה צריך להסכים לדבר אליו בכל מקרה כדי להציל את בני ישראל ממצרים?

← "ויחר אף ה'" אם באמת קשה למשה לעמוד בשליחות, למה אלוהים כועס עליו? מדוע הוא לא שולח מישהו אחר?

פסיקת אפולוניה:

← ההפסדה של אותה שבת היא תחילת נבואתו של ירמיהו

(ספר ירמיהו א, א עד ב, ג) השוו את הקטע לעיל ותגובתו של משה לשליחותו עם זאת של ירמיהו: הנביא ירמיהו גם הוא מסרב למשימה שלו בהתחלה. כשהייתי צעיר, תמיד נראה לי כיף להיות נביא, והנה שני נביאים שמנסים לברוח מהתפקיד, למה? מה יש בנבואה שמפחיד את המיועדים לה? מה עלינו לחשוב על הנביא ישעיה שלא מהסס לרגע ושמח להתייצב, כפי שתואר בפרק א' של סיפרו, בפסוק ח'?

← משה פוגש את אהרון אחרי שנקבע שהם יתחלקו בתפקידים. נסו לכתוב מה הם אומרים אחד לשני על מנת להתעודד? איך הם נערכים לקראת הפגישה?

ולסיכום:

עד מהרה יהפוך משה למנהיג העל של עם ישראל, וכל מה שיתרחש ישכח לנו את ההתחלה המהוססת שלו. לכן, מעניין להתעכב על הימים הראשונים שלו, על בנייתו כמנהיג, על הלבטים שלו והתחושה שהוא לא מסוגל לחולל דרמה כמו יציאת מצרים. ואף על פי כן, מלווה באחיו אהרון, הוא מבין שאין לו ברירה, ושמי שיש בידו להציל את עמו, לא אמור לברוח מאחריות זו. בכך הוא מקיים את האמור בפרקי אבות "במקום שאין אנשים השתדל להיות איש" וזהו מה שמביא אותו למעמד אלו זכה: הוא היה למנהיג מוערך בשל נכונותו לוותר על החיים הנוחים שלו למען מטרה חשובה יותר.

שבת שלום

בן ארצא

אב לתלמידים בגן ובכיתה ב' קשת ביי"ס בן גוריון

סיפור על עוצמה נשית בזמן משבר

זכו להבלטה במדרשים שונים. את הפסוק: "וַיִּלְךָ אִישׁ, מִבֵּית לֵנִי; וַיִּשָּׁח, אֶת בֵּית לֵנִי. וַתֵּהָרֶה הָאִשָּׁה, וַתֵּלֶד בֶּן." מפרשים כמעשה ייחודי: מדרש אחד מתאר את הייאוש שאחזו בגברים ובראשם עמרם הלוי בשל גזרתו של פרעה על המתת התינוקות הזכרים; הם איבדו את יצר הקיום וההמשכיות ושילחו מעליהם את נשותיהן. אך הנשים, רוחן לא נשברה ובתחבולות היו מגיעות לשדה אל הגברים וכך התעברו וילדו שם, והאגדה ממשיכה ומספרת כיצד קיבלו סיוע משמים ומלאכים היו מקבלים את הרכים הנולדים ומטפלים בהם. מדרש אחר במסכת סוטה נותן הסבר משכנע קצת יותר לשיבתו של עמרם אל אשתו. על פי מדרש זה, הייתה זו תושייתה של מרים, אחות משה. מרים שניבאה לפני כן את לידתו של משה, כמנהיג שיושיע את עמה מעבדות מצרים, לא הייתה מוכנה להשלים עם החלטת אביה להתרחק מאשתו, והיא התייצבה מולו באמרה: "אבא, קשה גזרתך יותר משל פרעה. שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקבות. פרעה לא גזר אלא בעולם הזה, ואתה בעולם הזה ובעולם הבא. פרעה הרשע ספק

פרשת זו מתארת את המאורעות שקדמו להולדת משה ואת שנות חייו הראשונות עד לבחירתו כמנהיג לעם ישראל. בסיפור שזורים אוסף של אירועים בהן מככבות נשים, ששיחקו תפקיד מרכזי בשחרור העם, כשלושתן עומדים רק אומץ לבן, חוכמתן ורגישותן.

הסיפור מתחיל במסירות הנפש של המיילדות העבריות: שפרה ופועה. הגזרה שמטיל פרעה הינה אכזרית: "אם בן הוא וְהַמָּתָן אֹתוֹ, וְאִם בַּת הוּא וְנָחָה". המיילדות עומדות במבחן המוסרי, ומפרות את הצו. גם כאשר הן נדרשות לתת את הדין, באומץ רב הן מספקות הסברים מתחכמים (שכפי הנראה סיברו את אוזני השומע) בתואנה כי הנשים העבריות יולדות מהר כל כך, עד שהן אינן מספיקות להגיע בזמן ולבצע את הגזרה: "וַתֹּאמְרֶן הַמִּיִּלְדֹת אֶל פְּרָעָה, כִּי לֹא כְנָשִׁים הַמִּצְרִית הַעֲבָרִית: כִּי-חַיֹּת הֵנָּה, בְּטָרֶם תָּבוֹא אֶלֶהֶן הַמִּיִּלְדֹת וְיִלְדוּ".

כוחן של הנשים שבא לידי ביטוי דווקא בימי הגזרות הקשים,

מתקיימת גזרתו ספק אינה מתקיימת, אתה צדיק בוודאי שגזרתך מתקיימת..."

לאחר שנולד משה, מרים היא זו שנשלחת להשגיח על התיבה. כאשר מתגלה משה על-ידי בת פרעה, היא אינה עומדת מנגד אלא ניגשת לבת פרעה בהצעה למצוא לתינוק אישה מיניקה מנשות העברים. וכך, בתחכום רב, דאגה מרים לכך שמשה, המנהיג לעתיד, יקבל את כל הטוב האפשרי משני העולמות, גם יגדל בחיק אמו הטבעית וגם יזכה לגדול בבית המלוכה, תחת חסותה של בת-פרעה, וכשהוא מקבל את החינוך והידע שיכשירו אותו כמנהיג לעתיד לבוא.

בת פרעה, אף היא ראויה לציון כאחת הנשים האמיצות המתוארות בפרשה: ברגישותה הרבה, חמלה על התינוק שמצאה במימי היאור, למרות שידעה שהיא מפרה את פקודת אביה המלך, אימצה את התינוק, טיפחה אותו ודאגה לו כבן: "וַתִּתֶּנּוּ וַתִּתְּנָהוּ אֶת הַיֶּלֶד, וְהָיָה נָעַר בֵּכָה; וַתִּחַמְלָה עָלָיו וַתֹּאמֶר, מִיֶּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה... וַיְהִי לָהּ, לְבֶן". העוצמה הנשית העולה מסיפור תושייתו ומנהיגותו של הנשים בסיפור זה מעבירה מסר של כוח, תקווה ואמונה הבאים לידי ביטוי דווקא ברגעי משבר.

שולן דבדבני-בר

אם לתלמיד בכיתה ב' קשת בייס בן גוריון

הקפיטליזם של הערכים

שלחם בכל הכח. הקפיטליזם של האמת והצדק מקדים בהרבה את תהליכי ההפרטה הכלכליים. קחו לדוגמה את מערכת המשפט. לסנגור ותובע אין אינטרס לגלות את האמת, למצוא מי אשם, ומהם הנסיבות. קידום התובע תלוי בצורה לינארית בסבל שיטיל על הנתבע. עו"ד פלילי טוב הוא כזה שמזכה, או מונע עונש רציני, מעברנין, מאיש פשע מאורגן, או מפוליטיקאי בכיר סוטה. גם למשטרה ולפרקליטות יש אינטרסים אחרים מאשר לגלות את האמת. ואם כל האינטרסים משתלבים יחד, הם יכולים למשוך לכיוון שונה לחלוטין מעשיית צדק. לבדואי עני עם פיגור קל אין הרבה סיכויים במערכת הזו.

יטען הטוען שאין אפשרות לדעת מה קרה באמת, לכן מאזנים את המערכת כך. אבל זה יוצר מצב אבסורדי. יש הרי אמת. נכון, לא תמיד אפשר לגלות אותה במלואה, והיא בדרך כלל מורכבת ומסובכת. אבל האם זה אומר שצריך להפוך אותה לסחורה בבורסה? כל אחד יקנה וימכור, השער יעלה וירד, ולבסוף נקבל התיצבות במקום שלא תלוי בכלל בשאלה הנידונה. זה אומר אשם, וזה אומר זכאי - אז מה, יחלוקו?!

עשיית צדק פירושו איזון ערכים על פי אמת מידה אמיתית. יש כאן תהליך של ביור ערכי, מתוך רצון לקרב ככל הניתן את האמת. הטענה שזהו רק קירוב, אינה צריכה להרפות את ידינו מלנסות לקרב כמה שיותר. צדק הוא ערך. "צדק צדק תרדוף" (דברים טז, כ). צריך תמיד לרדוף, ולהמשיך לרדוף אותו, אפילו אם לא משיגים אותו ממש.

תודה לישי דויטשמן על העזרה בחיבור המאמר.

אריאל יבין

אב לתלמידה בכיתה א' קשת בייס בן גוריון

מחנכים אדלג יאגל על קהילת "גשר"
המשלשם אדגיים ואילונים איל מוסדל פחיון "קשג"?
הקשלו איל:
052-6040704
לכ פכסל אלג:
www.gesher-mazkeret-batya.org.il

(יא) ויהי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אָחָיו וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצָּרֵי מִכָּה אִישׁ עִבְרִי מֵאָחָיו. (יב) וַיִּפֹּן כֹּה נֹכַח וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיֵּן אֶת הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחֹל. (יג) וַיֵּצֵא בְּיוֹם הַשְּׁנִי וְהָיָה שְׁנֵי אֲנָשִׁים עִבְרִים נָצִים וַיֹּאמֶר לָרֶשֶׁע לָמָּה תִּכָּה רֵעֶךָ. (יד) וַיֹּאמֶר מִי שָׁמַךְ לָאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְט עָלֵינוּ הִלְהַרְגֵנִי אֵתָּה אֹמֵר בְּאֶשֶׁר הִרְגָּת אֶת הַמִּצְרִי וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אָכֵן נִדְעָה הַדָּבָר.

מאיר אריאל ז"ל, באחד מהבתים שהוסיף לשירו "עברנו את פרעה", תמה כיצד "נודע הדבר" - מי הדליף את העובדה שמשה הרג את המצרי? בכל זאת, הוא בדק קודם "כי אין איש".

יִדְגִּי אֶלְכָּל סִסְכָּל בְּנֵי חַיִּי

אֶפְנֶה אִישׁ מִצְרִי מִכָּה אִישׁ חִבְרִי

פְּנִיגִי כֹה אֶכֶּה וְאֵין אִישׁ סִסְכָּי

הַרְגִּי אֶלְמַנִּי בַּחֹל אֶל הַמִּצְרִי

וְשִׁלְחִי פְּכִיגֶה אֶל פְּכִיגֶה, וְכֹל פְּכִיגֶה אֶל שֶׁ

וְכֹל פְּכִיגֶה אֶל פְּכִיגֶה - חֹדֶל לֹא פְּכִיגֶה אֶל שֶׁ.

(מאיר אריאל, "עברנו את פרעה")

גם מדרש רבה (שמות רבה א, כט) מעלה את השאלה מי הלשין על משה:

ויטמנהו בחול שלא היה שם אלא ישראל, טמנו בפניהן של ישראל, שנמשלו לחול. אמר להם: אתם משולים כחול. מה חול הזה, אדם נוטלו מכאן ונותנו לכאן, ואין קולו נשמע, כך יטמן הדבר הזה ביניכם, ולא ישמע. והנה שני אנשים עברים נצים וכן אתה מוצא, שלא נשמע הדבר אלא על ידי העברים, שנאמר: ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים, זה דתן ואבירם, קראם נצים, על שם סופם. הם הם שאמרו דבר זה.

הדלפות לתקשורת הפכו תופעה נפוצה בימינו. אני לא מקל ראש בתפקיד התקשורת במשטר דמוקרטי, ולא בזכות הציבור לדעת. ובכל זאת, בהרבה, ואפילו ברוב המקרים, הפכו ההדלפות למניפולציה פוליטית לתמך את הציבור. גם הכתבים והעיתונאים אינם תמיד פועלים מתוך מניעים דמוקרטים, אלא מתוך אינטרס אנוכי, שלעיתים מתנגש עם חשיפת כל האמת, או הדגשת העיקר ולא הטפל. הקושי של נפגעות עבירות מין להתלונן בצורה אנונימית, ולמנוע פגיעה נוספת בהן, היא דוגמה אחת.

אבל לא העיתונאים אשמים. החברה המערבית המודרנית בנויה על העיקרון שמעודד בעלי אינטרסים למשוך לכיוון

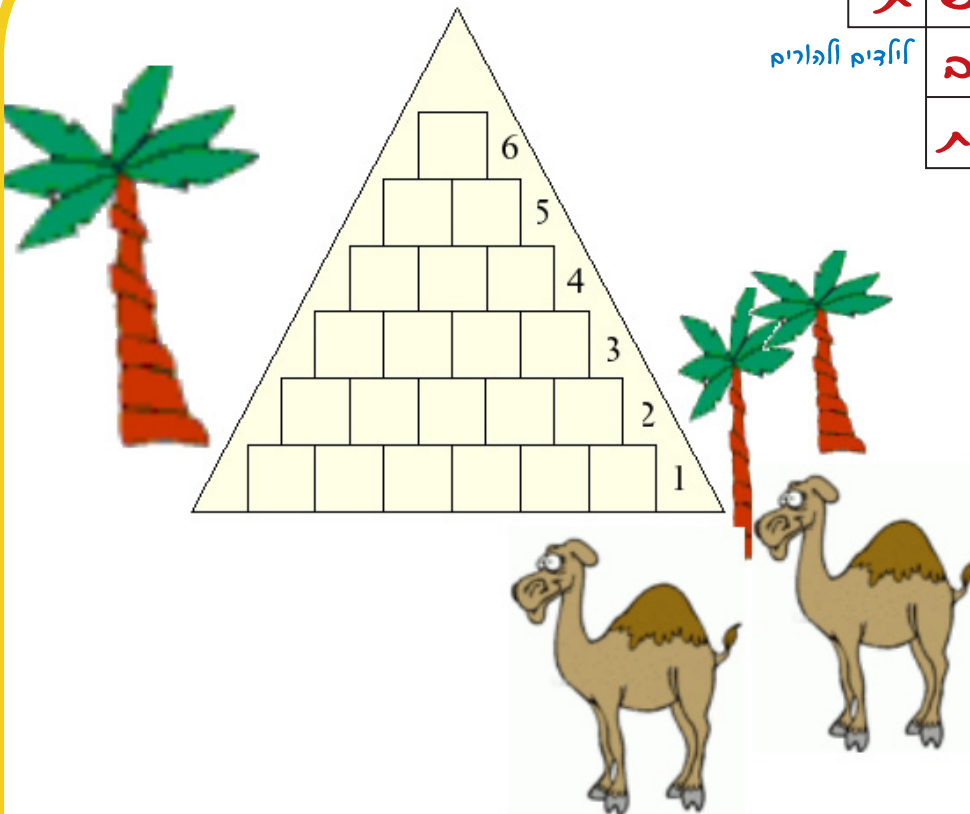

אספי ואלעד פרימורק

מזל טוב אלוודג פער
פרבה נחמ ואלשל!

מקפואג לשר מזכרה בטי

	ז				
ח	ש	ק	ח	ש	ח
אזדים ואלרים	ב	פסינה פלבלטיג			
	ח				

בני ישראל עבדים
במצרים ועליהם לבנות
את הפירמידה. האם
תרצו לעזור להם? לשם
כך עליכם "לבנות" אותה
קומה אחר קומה ע"י
פתירת ההגדרות
המופיעות למטה. כל
קומה מורכבת מאותיות
הקומה שמתחתיה (פחות
אחת) אך בסדר שונה.

הפצלה!
נעם וילודג זאצברג

- היא משתה את תיבת משה מהיארור (2 מילים).
- שם מקום שבו בני ישראל התלוננו לקבי"ה במדבר (עיינו בספר במדבר יא, ג').
- אחד מארבעת המינים של סוכות (בלי ריח ובלי טעם).
- שבע הפרות הרזות בחלום פרעה = שבע שנות ____ במצרים.
- תבואה נקיה, מה שיוסף צבר כשהיה במצרים (עיינו בבראשית מא, מט).
- האות הראשונה בתורה.